

Nr 2.

Ankom till riksdagens kansli den 5 juni 1945 kl. 5 em.

Utrikesutskottets utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande av ett mellan Sverige och Kina avslutat avtal rörande uppgivande av exterritoriella rättigheter i Kina och reglering av därmed sammanhängande spörsmål.

Genom en den 27 april 1945 dagtecknad, till utrikesutskottet hänvisad proposition, nr 310, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagda utdrag av statsrådsprotokollen över utrikesdepartementsärenden för den 23 mars och den 27 april 1945 samt med överlämnande av ett den 5 april 1935 mellan Sverige och Kina avslutat avtal angående uppgivande av exterritoriella rättigheter i Kina och därmed sammanhängande spörsmål, äskat riksdagens godkännande av avtalet.

I fråga om avtalets text ävensom propositionens svenska översättning därav får utskottet hänvisa till propositionen.

Av de vid propositionen fogade utdragen ur statsrådsprotokollet framgår bl. a. följande:

Sverige har, liksom ett flertal andra länder, sedan mitten av 1800-talet innehåft vissa exterritoriella rättigheter i Kina, främst jurisdiktionsrätten över egna medborgare därstädes. Bestämmelser härom intogs i den svensk-kinesiska freds-, vänskaps- och handelstraktaten den 20 mars 1847 samt preciserades sedermera i den mellan Sverige och Kina den 2 juli 1908 ingångna vänskaps-, handels- och sjöfartstraktaten. Den kinesiska statsledningen har alltsedan senare hälften av 1800-talet eftersträvat ett upphävande av »traktatmakternas» privilegier i nu förevarande hänseende. I åtskilliga av de handelsavtal, som kinesiska regeringen i början av 1900-talet avslöt med dessa makter, intogs en klausul, som innebar ett principiellt medgivande från den främmande makten att avstå från exterritorialiteten i Kina, så snart det kinesiska rättsväsendet moderniserats i erforderlig omfattning. En dylik klausul förekommer i förutnämnda svensk-kinesiska traktat av år 1908.

I samband med världskriget 1914—1918 och därpå följande omvälvningar avstodo Tyskland, Österrike, Ungern och Sovjetunionen från sina exterritoriella rättigheter, och under det nu pågående kriget i Östasien ha bland andra makter Storbritannien, Förenta Staterna, Norge och Belgien träffat avtal med Kina om omedelbart uppgivande av vederbörande lands exterritoriella rättigheter därstädes.

På framställning från kinesiska regeringen inledde svenska regeringen i december 1944 förhandlingar om ett svensk-kinesiskt avtal rörande motsva-

rande avstående från svensk sida. Förhandlingarna ledde till undertecknandet den 5 april 1945 av det avtal, beträffande vilket Kungl. Maj:t med förevarande proposition äskat riksdagens godkännande.

Avtalet behandlar icke endast uppgivandet av jurisdiktionsrätten och därmed direkt sammanhängande spörsmål utan jämväl vissa frågor av handelspolitisk natur, som aktualiserats bl. a. genom att systemet med »traktat-hamnar» enligt avtalet avskaffas, och svenska handelsfartyg medgivnas fritt tillträde till alla för transocean sjöfart öppna kinesiska hamnar, orter och farvatten. I de delar, som icke beröras av det föreliggande avtalet, skola de svensk-kinesiska avtalen av 1847 och 1908 förbliva gällande liksom även 1928 års svensk-kinesiska tulltraktat. I det nu ingångna avtalet förutsättes emellertid, att förhandlingar om en allsidig traktat rörande vänskap, handel, sjöfart och konsulära rättigheter skola upptagas inom sex månader efter upphörandet av det pågående kriget i Östasien.

Föredragande departementschefen har framhållit, att man på kinesisk sida fäster stor vikt vid att Sverige avstår från sina exterritoriella rättigheter i Kina. Ett uppgivande av dessa kunde sålunda förmodas komma att vara värdefullt för förbindelserna mellan de bägge länderna. Från svensk sida hade för övrigt ansetts naturligt, att Sverige i nu förevarande fråga anslöte sig till den ståndpunkt, som intoges av de anglosachsiska stormakterna, vilkas intresse av exterritorialitetens fortbestånd måste anses vara ojämförligt större än Sveriges. Det syntes jämväl vara uppenbart, att Sverige icke i längden kunde räkna med att ensamt eller jämte några smärre stater få bibehålla de exterritoriella privilegierna i Kina. Som ovan nämnts, hava Storbritannien och Förenta Staterna numera uppgivit sina exterritoriella rättigheter i Kina.

Efter avtalets undertecknande har kinesiska regeringen uttryckt en önskan, att avtalet efter ratifikation skulle träda i kraft endast beträffande de delar av Kina, vilka kontrolleras av sagda regering, men däremot för närvarande icke i avseende å de områden av landet, vilka äro undandragna dess kontroll. Departementschefen anser särskild överenskommelse därom kunna träffas i samband med ratifikationen av avtalet.

Utskottet.

Det i propositionen återgivna avtalet mellan Sverige och Kina, vilket den 5 april detta år undertecknats av de båda regeringarna, har till huvudsyfte att avskaffa den särskilda domsrätt och därmed sammanhängande exterritoriella rättigheter, som i kraft av äldre traktater tillkommit Sverige inom kinesiskt territorium. I sammanhang därmed regleras vissa andra frågor som aktualiseras i anledning av jurisdiktionsrättens upphörande. Avtalet innebär tillika att rätten för svenska medborgare och svenska handelsfartyg att få tillträde till kinesiskt territorium vidgas såsom en konsekvens därav att systemet med »traktat-hamnar» i Kina avskaffas. Ytterligare föreskrives mest gynnad nationsbehandling de båda länderna emellan beträffande skattskyldighet. Avtalet ansluter sig nära till de avtal, som Kina redan ingått med Amerikas Förenta Stater och med Storbritannien.

I likhet med föredragande departementschefen anser utskottet, att Sverige bör avstå från de särskilda privilegier, som de exterritoriella rättigheterna i Kina innebära. Dessa privilegier motsvara ej den likställighet staterna emellan, som eljest utgör grundvalen för den internationella rätten. Utskottet har ej heller i övrigt funnit anledning till erinran mot avtalet.

I propositionen meddelas, som redan nämnts, att kinesiska regeringen efter avtalets undertecknande uttryckt en önskan, att avtalet efter ratifikationen måtte träda i kraft endast beträffande de delar av Kina, vilka kontrolleras av regeringen, men däremot icke för närvarande i avseende å de områden av landet, som äro undandragna dess kontroll. Häremot synes intet vara att erinra från svensk sida.

Utskottet får alltså hemställa,

att riksdagen måtte med bifall till Kungl. Maj:ts förevarande proposition

dels meddela av Kungl. Maj:t äskat godkännande av det med propositionen överlämnade, den 5 april 1945 mellan Sverige och Kina avslutade avtalet angående uppgivande av exterritoriella rättigheter i Kina och reglering av därmed sammanhängande spörsmål,

dels ock bemyndiga Kungl. Maj:t att träffa särskild överenskommelse med republiken Kinas regering om begränsning tills vidare av avtalets tillämpningsområde.

Stockholm den 5 juni 1945.

På utrikesutskottets vägnar:

ÖSTEN UNDÉN.

Vid detta ärendes behandling ha närvarit:

från första kammaren: herrar *Undén, Sandler, Åkerberg, Johan Bernhard Johansson, Gränebo, Bårg, Ivar Anderson* och *Elon Andersson*;

från andra kammaren: herrar *Skoglund, Ward, Vougt, Svensson* i Grönvik, *Bagge, Fast, Bergvall* och *Wallentheim*.
